

континентального права, як Албанія, Болгарія, Греція, Іспанія, Італія, Македонія, Німеччина, Польща, Португалія, Словенія, Хорватія, Чехія та ін.

Нормативно-правовий зміст судових правотворчих актів полягає у наявності в них загальних правил поведінки, що поширюють свою дію на невизначене коло осіб, а також не вичерпують дію фактом застосування.

В той же час, певні особливості судових правотворчих актів можна виявити за допомогою аналізу їх форми, змісту та структури. Судові правотворчі акти можуть набувати таких форм – судового нормативно-правового прецеденту та судового нормативно-правового акту.

Судові нормативно-правові прецеденти є результатами судової правотворчості, в яких фіксуються нормативно-правові приписи. Судові прецеденти, які містять правила-розуміння нормативних приписів, тобто виступають результатами правотлумачної діяльності судів, називаються у юридичній літературі судовими право тлумачними прецедентами [2, с. 13].

Судовий нормативно-правовий прецедент поряд із загальними рисами правотворчого акту володіє такими властивостями: приймається у процесуальній формі правосуддя – судочинства, носить казуальний характер, одночасно містить нормативно-правовий та індивідуальний припис, має складну структурну будову, поширює свою дію на наступні аналогічні справи.

Відтак, судовий нормативно-правовий прецедент – це оприлюднене в офіційних виданнях рішення суду у конкретній справі, що містить нормативно-правовий припис і поширює загальнообов'язковий характер в наступних аналогічних справах [3, с. 112-113].

Судові нормативно-правові акти є письмовими юридичними актами, що містять нормативно-правові приписи про організацію та порядок діяльності відповідних судових органів. Наприклад, Міжнародний Суд ООН, Суд Європейського Союзу, Європейський суд з прав людини, які функціонують на підставі прийнятих ними регламентів. В Україні прикладами судових нормативно-правових актів можуть бути регламент Конституційного суду, регламент Пленуму Верховного суду, положення про науково-консультативні ради при вищих судових інстанціях та ін.

Вищенаведені судові нормативно-правові акти переважно визначають внутрішні правила діяльності відповідних судових органів і, як правило, приймаються у формі регламентів, а тому їх можна назвати судовими регламентарними актами.

На підставі проведеного аналізу, в основу якого покладено загальнотеоретичну конструкцію правотворчого акту, до судових правотворчих актів можна віднести судовий нормативно-правовий прецедент та судовий нормативно-правовий акт, які є результатами судової правотворчості. Важливим є їх відмежування від інших судових актів, що не містять нормативно-правових приписів і не мають загальнообов'язкового характеру. Значимим є і формування технології прийняття таких судових правотворчих актів та її закріплення у законодавстві України.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про судочестві та статус суддів» від 7 липня 2010 року № 2453-VI // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>

1. Луць Л.А. Перспективи становлення судового прецеденту як джерела права України / Л.А. Луць // Вісник центру суддівських студій. – 2006. – № 6. – С. 9-15

3. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні / С. Шевчук. – К. : Реферат, 2007. – 640 с.

ВИЗНАННЯ НЕЗАКОННИМИ АКТИВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК САНКЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Іванова Таїсія Михайлівна, здобувач кафедри теорії та історії держави і права Національної академії внутрішніх справ

Конституція України від 28 червня 1996 року[1], Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року не лише наділяє органи місцевого самоврядування повноваженнями щодо вирішення питань місцевого значення, а також передбачає і відповідальність цих органів та їх посадових осіб за належний стан реалізації відповідних повноважень[2].

Однією з найдієвіших санкцій конституційно-правової відповідальності органів місцевого самоврядування за неналежне виконання своїх повноважень є визнання незаконними прийнятих ними актів та зупинення їх дії.

Так, відповідно до п. 4 ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року рішення сільської, селищної, міської ради у п'ятиденний строк з моменту його прийняття може бути зупинено сільським, селищним, міським головою і внесено на повторний розгляд відповідної ради з обґрунтуванням зауважень. Згідно з п. 7 даної статті Закону у разі незгоди сільського, селищного, міського голови (голови районної у місті ради) з рішенням виконавчого комітету ради він може зупинити дію цього рішення своїм розпорядженням і внести це питання на розгляд відповідної ради. Також п. 9 ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачено, що рішення виконавчого комітету ради з питань, віднесених до власної компетенції виконавчих органів ради, можуть бути скасовані відповідною радою.

Отже, відповідно до ч. 2 ст. 144 Конституції України та п. 10 ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» акти органів і посадових осіб місцевого самоврядування з мотивів їхньої невідповідності Конституції або законом України визнаються незаконними в судовому порядку.

У Законі України «Про органи самоорганізації населення» встановлено, що рішення органу самоорганізації населення, що не відповідають чинному законодавству або прийняті з питань, не віднесених до його повноважень, зупиняються відповідною сільською, селищною, міською, районною у місті радою з одночасним зверненням до суду про скасування такого рішення.

Важливою гарантією реалізації конституційного принципу відповідальності органів місцевого самоврядування та держави в цілому за свою діяльність перед людиною є передбачене ст. 55 Конституції України право кожного оскаржувати в суді рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Варто зазначити, що в літературі зупинення та скасування актів переважно розглядалося як міра конституційної відповідальності або як самостійний вид відповідальності. Так, С.А. Авак'ян пише, що скасування акта одного органу іншим означає, що акт був незаконним або недоцільним. Скасування є оцінка діяльності органу, який прийняв акт. Це міра державного примусу, що характеризує її як санкцію [3, с. 35].

На думку Батанова О.В., інститут відповідальності в місцевому самоврядуванні видається одним із найменш визначених з погляду його юридичного змісту й конкретності термінології, яка використовується у відповідних нормах [4, с. 34].

Отже, конституційно-правова відповідальність є видом державно-примусових заходів, але не єдиним. Це зумовлюється передусім тим, що держава у процесі здійснення правового регулювання передбачає різноманітні цілі, тому заходи державно-владного примусу існують поза юридичною відповідальністю. Наприклад, запобіжні заходи застосовуються для припинення протиправних дій, позбавлення можливостей доведення їх до завершальної стадії [5, с. 614-615].

Скасування, зупинення дії неконституційного акта органів місцевого самоврядування є мірою конституційної відповідальності, що, своєю чергою, не виключає можливості притягнення правопорушника до юридичної відповідальності, проте законодавстві відсутній механізм, який регулює питання притягнення депутатів місцевих рад, в разі прийняття ними незаконного рішення. Тому розглядаючи означену санкцію як міру державно-правової відповідальності, слід зауважити, що в цьому випадку виникає лише негативний наслідок для депутатів місцевих рад у вигляді приниження авторитету органу, який прийняв указане рішення, а систематичне скасування актів певного органу місцевого самоврядування дає право стверджувати про неналежне виконання ним своїх повноважень.

Список використаних джерел:

1. Конституція України \ Верховна Рада України: Офіц. вид. – К.: Парламентське вид. – во, 2006. – 160 с.
2. Закон України “Про місцеве самоврядування України” // [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
3. Авак'ян С.А. Санкции в Советском государственном праве // Советское государство и право. – 1973. – №11. – 34-35 с.

4. Батанов О.В. Санкції в муніципальному праві України: питання теорії та практики // Часопис Київського університету права. – 2002. – № 4. – С. 34-42
5. Скаун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): підручник. Видання 2-е, перероблене і доповнене. – Харків: еспада, 2009. – 752 с.

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ВІДКЛИКАННЯ ГОЛОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Стопченко Максим Іванович, здобувач кафедри конституційного та міжнародного права Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного та міжнародного права Національної академії внутрішніх справ *Калиновський Б.В.*

В сучасному світі відбуваються тенденції зростання політико-правового значення посади спікера парламенту. Не стоїть осторонь проблема конституційно-правового закріплення статусу Голови Верховної Ради України як «другої особи» держави. Опрацювавши законодавство та практичні матеріали діяльності Голови Верховної Ради України, слід зауважити, що він не є суто «адміністративним» керівником, спікер не є цілком залежним від парламенту та парламентських фракцій. Він являє собою самостійну, реальну та значущу політичну фігуру.

Практика парламентської діяльності, яка склалася в Україні упродовж останніх років, демонструє неусталеність правового статусу голови українського парламенту, що зумовлює необхідність розробки та здійснення продуманих і реалістичних пропозицій щодо посилення ролі та значення Голови Верховної Ради України, підвищення його реальної участі у формуванні та здійсненні не лише власне парламентської діяльності, але й державної політики загалом. Це, у свою чергу, зумовлює проведення комплексного аналізу призначення та відкликання Голови Верховної Ради України, що є важливою гарантією його конституційно-правового статусу.

Статус голови Верховної Ради України закріплений в статті 88 Конституції України[1] та в статтях 74-78 Регламенту Верховної Ради України[2]. Конституція України закріпила, що Голова Верховної Ради України має такі повноваження: 1) веде засідання Верховної Ради України; 2) організовує підготовку питань до розгляду на засіданнях Верховної Ради України; 3) підписує акти, прийняті Верховною Радою України; 4) представляє Верховну Раду України у зносинах з іншими органами державної влади України та органами влади інших держав; 5) організовує роботу апарату Верховної Ради України.

Також Конституція України містить пряме посилання, що Голова Верховної Ради України здійснює повноваження, передбачені цією Конституцією, у порядку, встановленому законом про регламент Верховної Ради України. Діючий регламент регулює переважно процесуальні питання здійснення конституційних повноважень. Так, стаття 74 визначає процедуру обрання Голови Верховної Ради України. Рішення щодо кандидатур на посаду Голови Верховної Ради України приймається шляхом відкритого поіменного голосування. Досить складне питання про спосіб голосування за кандидатуру Голови Верховної Ради України, підтвердженням чого стало дискусійне обговорення змін редакції ч. 5 статті 75 Регламенту Верховної Ради України, які проголосовані 6 листопада 2012 року все щодо способу голосування при обранні Голови Верховної Ради України. Після голосування оформляється відповідна постанова Верховної Ради, яку підписує обраний Голова Верховної Ради України.

На питання обрання спікера парламенту звернув увагу і Конституційний Суд України, який в своєму рішенні № 15-рп/2012 від 11 липня 2012 року зазначив, що положення частини шостої статті 75 «якщо бюлетені для таємного голосування одержали не менше двох третин народних депутатів від їх фактичної чисельності» є неконституційним, і відповідно втратило чинність.

Голова Верховної Ради України може бути в будь-який час відкликаний з посади Верховною Радою на його прохання, а також може бути відкликаний у зв'язку з незадовільною його роботою на цій посаді. Пропозиції про відкликання Верховною Радою Голови Верховної Ради України з посади (крім відкликання за його особистою письмовою заявою) можуть вноситися: 1) народними депутатами на підставі висновку відповідного комітету, у разі